

Filip ŠTYS

T Ě L O

Práce Filipa Štyse se zabývá tělem, jak je tematizováno v současné filosofii, ale jakkoli toto téma tvoří větší část práce, není to téma centrální, protože autorovi nejde o to probrat a kriticky zhodnotit filosofii těla ve 20. století; chce upozornit na určitou možnost, která z těchto konceptů sice vychází, ale ukazuje přece jen trochu jiným směrem. Aby ale bylo možné navázat, je třeba vypracovat východisko, kterým je pro Filipa Štyse ona linie úvah o vztahu moci, těla a diskursivně praktického formování těla, která vychází zejména z Michela Foucaulta a Judith Butlerové. Asi je důležité jednak foucaultovské odmítnutí represivní hypotézy (při určování „moci“), protože tím se otevírá pole dvojznačnosti moci (její produktivita), tedy i moderní proces „subjektivace/subjektivizace“ v komplexu moc-vědění a paralelně k němu i „diskurzifikace“ touhy, jednak radikální pojetí „materiality“ jako efektu moci s následnou naturalizací pojmu hmota Judith Butlerové, protože pouze na tomto pozadí je pochopitelný autorův záměr – úvaha o možnostech expresivity „těla bez orgánů“.

Zdá se mi, že Filip Štys již v rámci spíše referujících partií své práce objevuje důležité problémy a pokouší se o originální čtení příslušných textů. Velmi dobrý je například výklad všemoci jako limity resp. *utopie* totální kontroly u pozdního Foucaulta, z něhož teprve je pak možné formulovat otázku „úniku“ (možnost autonomie, Foucaultovo pojetí angažovanosti, tedy i možnost subverze moci): druhou stranou disciplinarizace je nikoli revolta, nýbrž subverze (a proto je angažovanost à la Foucault tak odlišná od Sartrovy) a rovněž je třeba vyzdvihnout odůvodněnou hypotézu, která se týká přechodu mezi I. a II. dílem dějin sexuality, totiž že se Foucault nakonec chtěl pokusit ukázat nějakou alternativu k disciplinární společnosti, protože v dějinách existovaly i jiné způsoby subjektivace (vztah k sobě, starost o sebe), aniž by to ale mělo znamenat výzvu k jejich revitalizaci (str. 34) – a za úvahu rovněž stojí postřeh, že Foucault nechává stranou v antickém stávání se subjektem vlivy moci (patrně proto, jak si myslím, že by bylo třeba v antickém světě moc zase vymezit nějak jinak, rozplést složitý komplex vlády nad sebou, vlády nad druhými a vůbec vztah moc-polis nadto stále na pozadí moci božské). Ale právě zde už autor přechází k vlastnímu tématu, které – jakkoli Foucaultem inspirované – směřuje napříč Foucaultem: od diskursu zpátky k tělu, k „idiomatické řeči těla“, která je do diskursu nepřevoditelná. Proto je pro autorovy další úvahy důležitá i Judith Butlerová (a vůbec feministická reflexe na „neredukovatelný zbytek“ fallogocentrického diskursu), zejména její pojem „performativity“. Na to pak organicky

navazuje deleuzovská „linie úniku“, protože to je způsob, jak chápat subverzi, totiž jako vynalézání nových možností. Téma „expresivity těla bez orgánů“ je – jinak řečeno – naprosto jasně zformulováno. A tím spíše pak vynikne originální pokus o jeho zpracování: butó. Autor to sice pouze naznačuje, ale myslím, že tento podnět by stál za další reflexi: expresivita těla a Deleuzův článek „L' immanence: une vie...“

Důležité na butó je zjevně změna kontextu: jde sice o expresi, ale také o to, že tato expresivita vyžaduje zcela jiný způsob rozumění: nikoli společně sdílený smysl, nýbrž spontánní rozumění tělu (mimese jako komunikace, nikoli interpretace, nýbrž zakoušení, desubjektivace, která zjevně neznamena de-personalizaci, protože pojem „osoby“ je teď spjat těsně s tělesností).

Práce Filipa Štyse je sice velmi nenápadná, protože autor svůj interpretační přínos nikde nestaví do popředí, ačkoliv je stále více zřejmější. Je stručná – ale zjevně proto, že Filip Štys směřuje přímo k jádru věci, a proto si východisko připravuje pouze připomenutím toho nejpodstatnějšího. Přitom je ale jasné, že má širokou znalost literatury, k níž ale přistupuje z distance vlastního pohledu. Je tedy dobře čitelné, zač vděčí citovaným autorům a zač sám sobě.

Práci navrhuji hodnotit jako výbornou.

Miroslav Petříček

23. února 2006

